

Київський університет імені Бориса Грінченка

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра фінансів та економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« _____ » 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІНАНСИ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки

6.030508 «Фінанси і кредит»

(шифр і назва напрямку підготовки)

інститут, факультет, відділення

Факультет інформаційних технологій та управління
(назва інституту, факультету, відділення)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02156554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>2911</u>	
(підпис)	(прізвище, ініціал)
« _____ »	20 <u>16</u> р.

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни Фінанси для студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво», напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Розробник:

Зеліско Інна Михайлівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та економіки факультету Інформаційних технологій і управління Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів та економіки
Протокол від « 28 » серпня 2016 року № 1.

Завідувач кафедри

(підпис)

Зеліско І. М.
(прізвище та ініціали)

Бодненко Д.М.

© Зеліско І. М., 2016 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016 р.

«Фінанси» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Опис навчальної дисципліни

«Фінанси» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 9	Галузь знань <i>0305 економіка та підприємництво</i>	Нормативна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
	Напрямок підготовки <u>072 «Фінанси, банківська справа та страхування»</u>	
Модулів –1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Рік підготовки 2-й
Змістових модулів – 5		Семестр 3, 4-й
Індивідуальні завдання: орієнтовна тематика індивідуальних завдань додається (див. п.9)		
Загальна кількість годин – 270		Лекції 50 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Семінарські 48год.
		Модульний контроль 14 год.
		Самостійна робота 98 год.
		Семестровий контроль 30 год.
		Курсова робота 30 год
		Вид контролю у 3-му семестрі – Залік у 4-му семестрі – Екзамен

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33% / 67%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни
«Фінанси» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Метою вивчення дисципліни “Фінанси” є формування базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

Складовими частинами і завданнями фінансів як науки є:

- 1) розкриття сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці;
- 2) обґрунтування закономірностей еволюційного розвитку фінансів;
- 3) формування теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів;
- 4) виявлення закономірностей та панівних тенденцій функціонування та розвитку фінансової системи держави;
- 5) визначення й систематизування закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та домогосподарств і використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи;
- 6) виявлення можливих напрямів впливу фінансів на суспільний прогрес і ролі фінансів в системних трансформаціях ринкового економічного базису;
- 7) обґрунтування заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави;
- 8) виявлення глобальних ризиків та загроз функціонування сучасної світової фінансової системи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **студент повинен знати:**

- соціально-економічну сутність, функції і роль фінансів;
- генезис категорії фінансів, еволюційний розвиток фінансів;
- становлення і розвиток фінансової науки;
- фінансове право і завдання фінансової політики, організацію фінансів суб'єктів господарювання;
- сутність фінансів держави та домогосподарств;
- складові податкової системи та податкову політику;
- економічний зміст і принципи будови бюджетної системи;
- принципи та види страхування;
- функції та структуру фінансового ринку;
- теоретичні засади фінансового менеджменту;
- економічну суть міжнародних фінансів і міжнародні фінансові відносини;
- особливості фінансів країн з розвинутою ринковою економікою;
- сутність фінансів Європейського Союзу.

Студент повинен уміти:

- об'єктивно оцінювати економічні процеси та фінансову політику держави;
- аналізувати фінансові відносини в суспільстві;
- розуміти тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання;
- розробляти і вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави;
- здійснювати експертну оцінку імовірних тенденцій впливу фінансів на суспільний прогрес;
- виявляти недоліки і переваги діючого фінансового механізму;
- швидко опанувати зміни, які відбуваються у світовій фінансовій системі.

3. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет науки про фінанси. Фінанси — специфічна форма суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості і складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Функції фінансів як виявлення суттєвих ознак, властивостей і суспільного призначення фінансів. Розподільна функція, її зміст. Об'єкти і суб'єкти розподілу і перерозподілу вартості суспільного продукту. Контрольна функція. Фінансова інформація та її роль у реалізації контрольної функції. Взаємозв'язок розподільної і контрольної функцій. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.

Вплив фінансів на розвиток суспільного виробництва. Фінансове забезпечення відтворювального процесу. Форми фінансового забезпечення.

Фінансове регулювання і фінансове стимулювання економічних і соціальних процесів. Підвищення ролі фінансів в умовах переходу до ринкових відносин.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Поняття генезису категорії фінансів. Передумови та фактори історичного формування фінансів. Історичний розвиток фінансів. Ознаки фінансів. Фактори розвитку фінансів. Основні етапи розвитку фінансів.

Закономірності історичного розвитку фінансів. Історія розвитку фінансової системи України. Еволюція фінансів України. Роль фінансів у розвитку українського національного ринку. Сучасне фінансове становище України.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Світовий генезис науки про фінанси. Розвиток фінансової науки у XX ст. та її сучасні особливості. Сутність, структура та інструментарій фінансової науки. Історичні аспекти розвитку світової фінансової науки. Розвиток фінансової науки в Росії. Розвиток фінансової науки в Україні.

Тема 4. Фінансове право і фінансова політика

Поняття, метод, джерела фінансового права. Фінансово-правові норми і фінансово-правові відносини. Фінансове право та наука фінансового права.

Фінансова політика - складова економічної і соціальної політики держави. Складові фінансової політики. Завдання і принципи фінансової політики. Стратегія і тактика фінансової політики.

Фінансова політика в умовах фінансової кризи. Стабілізація фінансового стану в Україні та шляхи її забезпечення.

Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою. Складові елементи фінансового механізму.

Фінансові норми і нормативи; фінансові ліміти і резерви; фінансові стимули і санкції. Їх використання для активізації економічного зростання й підвищення суспільного добробуту.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ

Тема 5. Податки і податкова система

Сутність і функції податків. Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі податки. Непрямі податки. Елементи системи оподаткування. Теоретичні питання перекладання податків та ухилення від їх сплати.

Податкова система: поняття, основи побудови. Становлення та розвиток податкової системи України. Податковий кодекс України, його значення для формування і функціонування науково-обґрунтованої і стабільної податкової системи держави.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система

Бюджет як економічна і правова категорія. Місце і значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Розподільна і контрольна функція бюджету. Бюджетний механізм фінансового регулювання і посилення його конструктивного впливу на реалізацію стратегії економічного і соціального розвитку України.

Бюджетна система: поняття і принципи побудови. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи. Міжбюджетні відносини. Регулювання міжбюджетних відносин. Міжбюджетні трансферти. Види міжбюджетних трансфертів. Фінансові нормативи бюджетної забезпеченості та їх використання для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів. Порядок надання міжбюджетних трансфертів.

Бюджетний процес. Поняття бюджетного процесу і його складові етапи. Організаційні засади бюджетного планування. Порядок складання, розгляду і затвердження проектів державного і місцевих бюджетів. Виконання бюджетів за доходами і видатками. Секвестр бюджету. Захищені статті видатків бюджету.

Казначейська система виконання державного і місцевих бюджетів. Бюджетні права державних органів законодавчої і виконавчої влади.

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Сутність дефіциту бюджету та причини його виникання. Дефіцит і профіцит державного бюджету. Державні позики. Ефективність використання державних позик. Основні концепції збалансованості бюджету. Методи оптимізації та джерела покриття бюджетного дефіциту в країні. Методи фінансування бюджетного дефіциту. Мобілізація тимчасово вільних коштів в країні. Витрати на обслуговування державного боргу.

Тема 8. Державний кредит

Економічна сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Відмінність державного кредиту від банківського.

Види державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит. Розвиток міжнародного й умовного державного кредиту.

Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Класифікація державних внутрішніх позик. Обернення частини вкладів населення у державний кредит. Залучення коштів загальнодержавного позикового фонду. Казначейські позики. Гарантовані позики як форма умовного державного кредиту.

Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Позики міжнародних фінансових організацій. Міжурядові позики, зовнішні банківські кредити, їх значення у фінансовій підтримці України.

Державний борг. Види державного боргу. Структура державного боргу, механізм його формування.

Боргова залежність держави. Її критичний рівень. Вплив державного боргу на фінансовий стан держави.

Управління державним боргом і його обслуговування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Сутність місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань.

Фінансові ресурси місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Склад доходів місцевих бюджетів. Закріплені доходи. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Загальний і спеціальний фонди місцевих бюджетів.

Видатки місцевих бюджетів. Обов'язкові видатки і видатки на реалізацію делегованих центральною владою повноважень. Соціальна направленість видаткової частини місцевих бюджетів. Фінансування місцевого господарства.

Бюджет розвитку місцевих бюджетів. Позички місцевим бюджетам. Обслуговування боргу місцевих рад.

Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів. Причини формування позабюджетних фондів. Загальнообов'язкові соціальні фонди: Пенсійний фонд України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та витрат зумовлених народженням та похованням; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», прийнятий Верховною Радою України 8 липня 2010р.

Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів. Функції соціального страхування. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Завдання Пенсійного фонду України. Завдання страхування від нещасних випадків. Матеріальне забезпечення на випадок безробіття. Державне регулювання соціального страхування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 11. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації. Грошові надходження від діяльності підприємств, їх склад і економічна характеристика. Валовий і чистий дохід. Загальний і чистий прибуток. Класифікація доходів і видатків. Фінансові ресурси. Власні і залучені грошові кошти.

Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами. Вплив галузевих факторів на організацію фінансів підприємств.

Фінанси бюджетних установ. Кошторисне фінансування, його зміст і принципи. Неприбуткова діяльність громадських формувань і добродійних фондів.

Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів. Розроблення балансів грошових потоків і прогнозування фінансових результатів.

Тема 12. Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Поняття «домогосподарства» і «сім'я». Функції домогосподарств. Завдання домогосподарств в умовах економіки ринкового типу.

Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Сутність фінансів домогосподарств. Система зовнішніх грошових потоків домогосподарств. Специфічні ознаки руху грошових потоків у сфері сімейного бізнесу. Економічні відносини домогосподарств з кредиторами. Фактори, що впливають на рівень позикової активності домогосподарств.

Бюджет домогосподарства, його структура. Функції, що виконують домогосподарства в економіці. Доходи і витрати домогосподарств. Бюджет домогосподарств. Вплив державного регулювання на бюджет домогосподарств.

Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Заощадження населення як інвестиційний ресурс країни. Фінансові ресурси домашнього господарства. Мотивовані і немотивовані заощадження домогосподарств.

Особисті фінанси, їх розвиток в умовах ринку. Фактори, що впливають на доходи громадян. Способи матеріального забезпечення людей похилого віку.

Тема 13. Страхування і страховий ринок

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Функції страхування.

Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований, отримувач.

Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів.

Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.

Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види і форми.

Страхування кредитних і фінансових ризиків. Економічна необхідність, значення і види. Умови страхування кредитних і фінансових ризиків.

Особисте страхування, його сутність і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування.

Перестраховання. Необхідність і роль перестраховання в забезпеченні сталості страхових операцій.

Доходи і витрати страховика. Страхові платежі як основне джерело доходів страховика. Витрати на виплату страхового відшкодування і страхових сум, відрахування в запасні і резервні фонди.

Фінансові результати страхових операцій, їх рентабельність. Прибуток страхових організацій, його розподіл і використання.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку і його організаційна структура. Учасники страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній.

Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні. Ліцензування страхової діяльності.

Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 14. Фінансовий ринок

Сутність фінансового ринку, його роль у мобілізації і розподілі фінансових ресурсів. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Суб'єкти фінансового ринку.

Структура фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок кредитних ресурсів. Фондовий ринок як найважливіший сегмент фінансового ринку. Первинний і вторинний фондовий ринок, їх призначення. Біржовий і позабіржовий ринок цінних паперів.

Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатися в Україні. Основні характеристики цінних паперів.

Правове регулювання фондового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.

Фондова біржа: правове становище, організація і порядок роботи. Функції фондової біржі. Порядок допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах.

Ринок фінансових послуг, його роль у функціонуванні економічної системи. Види фінансових послуг.

Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Сутність, функції та політика фінансового менеджменту. Формування та розподіл прибутку підприємств. Фактори, що його формують. Основні фактори, що впливають на прибутковість. Управління беззбитковістю діяльності підприємства в умовах впливу фінансових ризиків. Резерви підвищення рентабельності. Основи управління активами підприємства та їх структурою. Прийоми фінансового менеджменту та їх характеристика. Місце фінансового менеджменту в організаційній структурі підприємства. Методи фінансового менеджменту. Особливості фінансового менеджменту, пов'язані з формою власності й сферою здійснення бізнесу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ І ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН

Тема 16. Міжнародні фінанси

Сутність, призначення і роль міжнародних фінансів. Світові фінансові потоки: валютні, кредитні, фінансові ринки. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси країн і регіонів.

Фінансова діяльність міжнародних організацій. Фінанси Організації Об'єднаних Націй і Європейського Союзу.

Міжнародні фінансові інституції: Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Агентство з гарантування багатосторонніх інвестицій). Банк міжнародних розрахунків. Європейський Інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку. Їх завдання, сфери діяльності, формування капіталів та ресурсів.

Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями. Проблеми гармонізації фінансів України відповідно до критеріїв і стандартів Європейського співтовариства. Міжнародний фінансовий ринок: міжнародний ринок грошей (валютний ринок), міжнародний ринок кредитних ресурсів, міжнародний ринок цінних паперів.

Тема 17. Фінансова безпека держави

Фінансова безпека держави в системі економічної безпеки. Підходи до трактування дефініції «фінансова безпека». Складові фінансової безпеки. Найважливіші критерії формування та виконання державного і місцевого бюджетів відповідно до вимог економічної безпеки.

Державний фінансовий контроль як складова фінансової безпеки держави. Валютна безпека, валютне регулювання, валютний контроль. Грошово-кредитна безпека та інфляція. Боргова безпека. Безпека фондового ринку та страхового ринку. Банківська безпека та інвестиційна безпека.

Механізм створення фінансової безпеки держави. Об'єкти і суб'єкти фінансової безпеки держави. Фактори, що впливають на підтримання фінансової безпеки держави.

Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки держави. Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки. Мінімізація загроз та забезпечення інтересів фінансової безпеки.

Індикатори фінансової безпеки. Фінансові індикатори-показники інфляції, інвестиційної сфери, валютного ринку, банківської системи, фондового ринку. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Сигналізування окремих індикаторів фінансової безпеки.

Тема 18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою

Основні аспекти фінансової системи Сполучених Штатів Америки (США). Грошова система США: етапи становлення, розвитку, особливості функціонування. Федеральна резервна система (ФРС) США: організаційна структура, принципи управління, головні функції, правовий статус.

Федеральний комітет відкритого ринку. Федеральні резервні банки. Банки-члени ФРС. Консультативні органи. Універсальні, спеціалізовані, інвестиційні банки, фінансові компанії, взаємні фонди. Федеральний бюджет США. Податкова система США.

Фінансова система Японії та особливості її функціонування. Особливості економічного устрою США. Центральний банк Японії. Банківська система Японії. Фінансово-кредитні корпорації, інвестиційні компанії. Державний та інвестиційний бюджет Японії.

Фінансова система Великої Британії. Банк Англії як найстаріший і найвпливовіший центральний банк світу. Комерційні, клірингові, торговельні, іноземні банки Великої Британії. Спеціальні фінансово-кредитні інститути: фінансові доми, ощадні інститути, довірчо-ощадні банки, Національний ощадний банк, будівельні товариства, акцептні доми, інвестиційні трасти, довірчі фонди. Державний бюджет Великої Британії: Консолідований фонд, Національний фонд позик. Система оподаткування Великобританії.

Основні положення структури фінансової системи Франції. Організаційна структура Банку Франції: Генеральна рада, Рада грошово-кредитної політики, Керуючий банк. Комерційні банки і спеціалізовані кредитно-фінансові інституції.

Французька бюджетна система та чотири стадії бюджетного процесу. Дирекція з питань бюджету як центральна ланка бюджетної системи.

Особливості функціонування фінансової системи Німеччини. Федеративна республіка Німеччина як «локомотив» світової економіки. Економічний устрій Німеччини - неоліберальна концепція «соціального ринкового господарства». Німецький федеральний банк «Бундесбанк»: його завдання та функції. Рада центральних банків земель Німеччини. Гросс-банки як німецькі комерційні банки. Бюджетний устрій та бюджетна система Німеччини. Федеральний фонд фінансового вирівнювання і Фонд німецької єдності.

Основи функціонування фінансової системи Скандинавських країн. Економічні, соціальні, політичні, історичні та національно-культурні особливості країн Скандинавського півострова - Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії, Ісландія. Державний сектор Скандинавських країн. Податкова і фінансова система країн Скандинавського півострова. Ландстинг, лени та комуни. «Шведська модель» як приклад високого розвитку соціально-економічних стандартів суспільства.

Тема 19. Фінанси Європейського Союзу

Європейська економічна інтеграція: етапи розвитку та коригування пріоритетів фінансової політики. Етапи регіональної економічної інтеграції. Створення зони вільної торгівлі. Створення спільного та єдиного внутрішнього ринків. Етапи створення і функціонування економічного і валютного союзу.

Інституційна структура Європейського Союзу(ЄС) в контексті формування єдиної фінансової політики. Рада Європейського Союзу. Європейська комісія. Європейська Рада. Фінансові інститути Європейського Союзу.

Організація фінансів Європейського Союзу. Фінанси Європейського Союзу. Податкова уніфікація і гармонізація.

Особливості формування бюджету та бюджетний процес Європейського Союзу. Бюджет ЄС: особливості формування та 8 рубрик витрат. Фінансова перспектива як документ середньострокового бюджетного планування.

Гармонізація податкових систем країн-членів Євросоюзу. Уніфікація національних податкових систем. Прийняття Маастрихтського договору в межах проведення єдиної фінансової політики Євросоюзу. Основні платежі в рамках систем оподаткування країн-учасниць ЄС.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
л.		сем.	м.к.	інд.	с.р.
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ					
Тема1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів		2	2		4
Тема2. Генезис і еволюція фінансів		2	2		4
Тема3. Становлення та розвиток фінансової науки		2	2		4
Тема4. Фінансове право і фінансова політика		2	2		4
Разом за змістовим модулем 1		8	8	2	16
Змістовий модуль II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ					
Тема5. Податки. Податкова система		2	2		4
Тема6. Бюджет. Бюджетна система		2	2		4
Тема7. Бюджетний дефіцит		2	2		4
Тема8. Державний кредит		2	2		4

Разом за змістовим модулем 2		8	8	2	16
Змістовий модуль III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ					
Тема9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання		4	2		5
Тема10. Соціальні позабюджетні фонди		2	2		5
Разом за змістовим модулем 3		6	4	2	
Разом за 7-й семестр		90	22	20	42
Змістовий модуль IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ					
Тема11. Фінанси суб'єктів господарювання		2	2		6
Тема12. Фінанси домогосподарств		2	2		6
Разом за змістовим модулем 4		4	4	2	12
Змістовий модуль V. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ					
Тема13. Страхування. Страховий ринок		2	2		6
Тема14. Фінансовий ринок		4	4		6
Тема15. Фінансовий менеджмент		4	4		7
Разом за змістовим модулем 5		10	10	2	19
Змістовий модуль VI. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН					
Тема16. Міжнародні фінанси		4	4		7
Тема17. Фінансова безпека держави		4	4		7
Разом за змістовим модулем 6		8	8	2	14
Змістовий модуль VII. ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН					
Тема18. Фінанси країн з розвинуеною ринковою економікою		4	4		6
Тема19. Фінанси Європейського Союзу		2	2		5
Разом за змістовим модулем 7		6	6	2	11
Семестровий контроль		60			
Разом за 8-й семестр		180	28	28	8
Усього годин		270	50	48	14

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ		
1	Тема1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	2
2	Тема2. Генезис і еволюція фінансів	2
3	Тема3. Становлення та розвиток фінансової науки	2
4	Тема4. Фінансове право і фінансова політика	2
Змістовий модуль II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ		
5	Тема5. Податки. Податкова система	2
6	Тема6. Бюджет. Бюджетна система	2
7	Тема7. Бюджетний дефіцит	2
8	Тема8. Державний кредит	2
Змістовий модуль III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ		
9	Тема9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	2
10	Тема10. Соціальні позабюджетні фонди	2

	Разом за 3-й семестр	20
Змістовий модуль IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ		
11	Тема11. Фінанси суб'єктів господарювання	2
12	Тема12. Фінанси домогосподарств	2
Змістовий модуль V. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ		
13	Тема13. Страхування. Страховий ринок	2
14	Тема14. Фінансовий ринок	4
15	Тема15. Фінансовий менеджмент	4
Змістовий модуль VI. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН		
16	Тема16. Міжнародні фінанси	4
17	Тема17. Фінансова безпека держави	4
Змістовий модуль VII. ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН		
18	Тема18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	4
19	Тема19. Фінанси Європейського Союзу	2
	Разом за 4-й семестр	28
	Разом	48

6. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ			
1	Тема1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	4	5
2	Тема2. Генезис і еволюція фінансів	4	
3	Тема3. Становлення та розвиток фінансової науки	4	
4	Тема4. Фінансове право і фінансова політика	4	
Змістовий модуль II. ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ			
5	Тема5. Податки. Податкова система	4	5
6	Тема6. Бюджет. Бюджетна система	4	
7	Тема7. Бюджетний дефіцит	4	
8	Тема8. Державний кредит	4	
Змістовий модуль III. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ			
9	Тема9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	5	5
10	Тема10. Соціальні позабюджетні фонди	5	
	Разом за 3-й семестр	42	15
Змістовий модуль IV. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ			
11	Тема11. Фінанси суб'єктів господарювання	6	5

12	Тема12. Фінанси домогосподарств	6	
Змістовий модуль V. СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ			
13	Тема13. Страхування. Страховий ринок	6	5
14	Тема14. Фінансовий ринок	6	
15	Тема15. Фінансовий менеджмент	7	
Змістовий модуль VI. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН			
16	Тема16. Міжнародні фінанси	6	5
17	Тема17. Фінансова безпека держави	3	
Змістовий модуль VII. ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН			
18	Тема18. Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	6	5
19	Тема19. Фінанси Європейського Союзу	5	
		Разом за 4-й семестр	20
		Разом	35

9. Індивідуальні завдання не передбачено навчальним планом

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Фінанси»

Разом: 270 год., лекції – 50 год., семінарські заняття – 48 год., самостійна робота – 98 год., модульний контроль – 14 год., залік, курсова робота - 30 год., семестровий контроль-30 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			Змістовий модуль III.	Змістовий модуль IV.	Змістовий модуль V.			Змістовий модуль VI.		Змістовий модуль VII.						
Назва модуля	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСІВ			ПОДАТКОВА ТА БЮДЖЕТНА СИСТЕМА КРАЇНИ			МІСЦЕВІ ФІНАНСИ І СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ	ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ДОМОГОСПОДАРСТВ	СТРАХУВАННЯ, ФІНАНСОВИЙ РИНОК І ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ			МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН		ФІНАНСИ ІНШИХ КРАЇН						
Теми лекцій	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	Генезис і еволюція фінансів	Становлення та розвиток фінансової науки	Фінансове право і фінансова політика	Податки.	Податкова система	Бюджет. Бюджетна система	Бюджетний дефіцит	Державний кредит	Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	Соціальні позабюджетні фонди	Фінанси суб'єктів господарювання	Фінанси домогосподарств	Страховання. Страховий ринок	Фінансовий ринок	Фінансовий менеджмент	Міжнародні фінанси	Фінансова безпека держави	Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	Фінанси Європейського Союзу
Теми семінарських занять	Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	Генезис і еволюція фінансів	Становлення та розвиток фінансової науки	Фінансове право і фінансова політика	Податки.	Податкова система	Бюджет. Бюджетна система	Бюджетний дефіцит	Державний кредит	Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	Соціальні позабюджетні фонди	Фінанси суб'єктів господарювання	Фінанси домогосподарств	Страховання. Страховий ринок	Фінансовий ринок	Фінансовий менеджмент	Міжнародні фінанси	Фінансова безпека держави	Фінанси країн з розвинутою ринковою економікою	Фінанси Європейського Союзу
Самостійна робота	(5 балів*7)																			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 7*25 балів																			
Підсумковий контроль	Залік , Іспит 7,95																			

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Вивчення дисципліни здійснюється за машинним варіантом з організацією занять у спеціалізованих комп'ютерних залах, де кожний студент отримує можливість навчатись безпосередньо на індивідуальному робочому місці, обладнаному персональним комп'ютером.

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю*: тестові програми.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;

- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 10), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	залік	100
T1,2,3,4	T5,6,7,8	T9,10		
25	35	15		

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5	Змістовий модуль 6	Змістовий модуль 7	40	100
T11, 12	T13,14,15	T16,17	T18,19		
25	25	15	25		

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю в семестрі

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю		
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	11	11
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	10	10
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	3	15
4	Робота на практичних (семінарських заняттях (в т.ч. доповідь, виступ, повідомлення, дискусія)	10	5	50
5	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10		10
6	Написання реферату	15		15
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
8	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10	5	50
9	Творча робота (в т.ч. есе)	20		20
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			256

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю в семестрі**

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Макс. кількість балів за вид	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	14	14
2	Відвідування практичних (семінарських) занять	1	14	14
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	4	20
4	Робота на практичних (семінарських заняттях (в т.ч. доповідь, виступ, повідомлення, дискусія)	10	7	70
5	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10		10
6	Написання реферату	15		15
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	4	100
8	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10	7	70
9	Творча робота (в т.ч. есе)	20		20
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			318

Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- електронний навчальний курс.
- презентації.
- навчальні посібники.
- робоча навчальна програма.
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Предмет науки про фінанси. Суб'єкти й об'єкти фінансових відносин.
2. Характеристика фінансів як історичної категорії, передумови їх виникнення.
3. Фінанси як економічна категорія: визначення, ознаки, зв'язок з грошима.
4. Фінансові категорії.
5. Зв'язок фінансів з іншими вартісними економічними категоріями (ціною, заробітною платою, кредитом).
6. Функції фінансів, їх зв'язок. Дискусійні питання щодо функцій фінансів.
7. Суспільне призначення фінансів та їх об'єктивна необхідність.
8. Вплив фінансів на суспільне виробництво (якісний і кількісний вплив, напрями впливу) та їх роль у ринковій економіці.
9. Сутність, склад і характеристика фінансової системи за її внутрішньою будовою. Взаємозв'язок між сферами і ланками фінансових відносин.
10. Сутність, склад і характеристика фінансової системи за її організаційною структурою.
11. Органи управління та інституції фінансової системи: склад, функції і зв'язок зі сферами і ланками фінансової системи.
12. Поняття і завдання фінансової політики, її зв'язок з економічною політикою. Фінансова стратегія і фінансова тактика.
13. Характеристика типів фінансової політики.
14. Зміст напрямів фінансової політики. Характеристика сучасної фінансової політики України за її окремими напрямами.
15. Фінансова політика в умовах фінансової кризи. Стабілізація фінансового стану в Україні та шляхи її забезпечення.
16. Поняття фінансового механізму і його складові елементи. Зв'язок фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.
17. Фінансові методи впливу на соціально-економічний розвиток держави.
18. Характеристика форм фінансового забезпечення розширеного відтворення.
19. Фінансове регулювання як підсистема фінансового механізму. Методи фінансового регулювання.

20. Фінансове планування: сутність, завдання, принципи і методи.
21. Зміст і призначення фінансового контролю, його об'єкти і суб'єкти. Функції суб'єктів фінансового контролю.
22. Характеристика видів, форм і методів фінансового контролю.
23. Система фінансових планів, їх характеристика.
24. Управління фінансами і його види. Об'єкти і суб'єкти управління.
25. Характеристика фінансових важелів та стимулів як складових фінансового механізму. Фінансові показники. Фінансові норми і нормативи. Фінансові стимули.
26. Правове регламентування фінансових відносин та фінансової діяльності.
27. Сутність фінансів підприємств, їх функції та принципи організації.
28. Внутрішні та зовнішні фінансові відносини суб'єктів господарювання.
29. Порядок розподілу грошових надходжень від реалізації продукції, робіт і послуг.
30. Поняття фінансових ресурсів підприємств, характеристика їх складу.
31. Джерела формування фінансових ресурсів новостворюваних і функціонуючих підприємств.
32. Класифікація фінансових ресурсів.
33. Поняття доходів і витрат підприємства, їх класифікація.
34. Фінансові результати діяльності підприємств та макро- і мікроекономічні чинники, які їх визначають.
35. Особливості фінансів установ і організацій соціальної сфери.
36. Характеристика методів організації фінансової діяльності підприємств (принципи, мета, зміст і роль кожного методу).
37. Особливості організації і функціонування фінансів підприємств різних форм власності та видів діяльності.
38. Становлення і розвиток державних фінансів України.
39. Фінансові ресурси держави, їх склад і джерела формування.
40. Фінансові методи державного регулювання економіки.
41. Об'єктивна необхідність, сутність і функції податків.
42. Класифікація податків за різними ознаками. Характеристика податків, виділених у процесі їх класифікації.
43. Прямі і непрямі податки, їх сутність, переваги і недоліки.
44. Елементи системи оподаткування.
45. Взаємозв'язок між такими поняттями, як податки, податкова система і податкова політика.
46. Сутність і наукові принципи побудови податкової системи.
47. Податкова система України, її характеристика і принципи побудови.
48. Становлення та розвиток податкової системи України, її сучасний стан.
49. Економічний зміст, форма і матеріальне втілення бюджету. Відмінності бюджету від інших ланок фінансової системи.
50. Функції бюджету як економічної категорії.
51. Місце бюджету у розподілі вартості ВВП і шляхи його впливу на цей розподіл.
52. Державний бюджет як універсальний інструмент контролю і основний фінансовий план держави.
53. Роль бюджету у соціально-економічному розвитку держави.
54. Бюджетна система: поняття, склад, принципи побудови.
55. Ієрархічна будова бюджетної системи України. Бюджетний устрій, його сутність і основи.
56. Критерії розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
57. Міжбюджетні відносини і необхідність їх регулювання.
58. Міжбюджетні трансферти. Зміст кожного з їх видів і практика використання в Україні.
59. Бюджетна резолюція, її зміст і призначення.

60. Поняття бюджетного процесу і його етапи (зміст кожного, задіяні органи і їх функції).
61. Бюджетні права органів законодавчої і виконавчої влади (Верховна Рада України, Президент, місцеві Ради народних депутатів, Кабінет Міністрів України, фінансові управління і відділи місцевих Рад).
62. Казначейська система виконання державного бюджету.
63. Економічна сутність бюджетних доходів і видатків, форми їх вияву і матеріального втілення.
64. Взаємозв'язок бюджетних доходів і видатків з державними доходами і видатками.
65. Роль доходів і видатків державного бюджету в соціально-економічному розвитку країни.
66. Фактори, які визначають склад бюджетних доходів і вибір джерел їх формування.
67. Фактори, які визначають склад і структуру видатків бюджету.
68. Класифікація бюджетних доходів.
69. Джерела формування доходів державного бюджету. Аналіз тенденцій, які простежуються в дохідній частині Державного бюджету України.
70. Загальний і спеціальний фонди Державного бюджету України.
71. Класифікація бюджетних видатків. Характеристика структури видатків Державного бюджету України.
72. Аналіз тенденцій, які простежуються у видатковій частині Державного бюджету України.
73. Секвестр: зміст поняття, мета і умови проведення. Захищені статті Державного бюджету України.
74. Бюджетне фінансування: сутність поняття, принципи і форми бюджетного фінансування.
75. Бюджетний дефіцит: сутність, причини виникнення і заходи що до зменшення його розміру. Поняття касового дефіциту бюджету.
76. Джерела фінансування бюджетного дефіциту, економічні наслідки їх застосування.
77. Поняття місцевих фінансів, їх склад і призначення. Складові елементи фінансів місцевих органів влади.
78. Об'єкти і суб'єкти місцевих фінансів.
79. Економічна сутність, форма прояву і матеріальний зміст місцевих бюджетів.
80. Ієрархічна будова місцевих бюджетів.
81. Склад і структура доходів місцевих бюджетів. Власні і передані доходи.
82. Склад і структура видатків місцевих бюджетів. Поточні видатки і видатки розвитку.
83. Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування в Україні.
84. Необхідність створення та призначення державних цільових фондів. Принципи їх організації.
85. Джерела формування доходів і напрями видатків: Пенсійний фонд; Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття; Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві; Фонд України соціального захисту інвалідів.
86. Сутність державного кредиту, його необхідність і роль у формуванні фінансових ресурсів держави. Відмінності державного кредиту від банківського.
87. Функції державного кредиту.
88. Види і форми державного кредиту, їх зміст і характеристика.
89. Класифікація державних позик.
90. Поняття державного боргу. Поточний і капітальний державний борг. Вплив державного боргу на фінансову безпеку держави.
91. Методи управління державним боргом, їх характеристика.

92. Зовнішній і внутрішній державний борг України: склад, причини виникнення, наслідки існування та заходи щодо його скорочення.
93. Обслуговування державного боргу.
94. Економічна необхідність, передумови виникнення і роль страхування. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
95. Поняття страхування, його функції та ознаки.
96. Суб'єкти страхових відносин: страховик, страхувальник, застрахований і отримувач. Форми і методи страхового захисту. Характеристика системи страхових фондів.
97. Класифікація страхування за об'єктами і за ознакою ризику.
98. Характеристика майнового, особистого, соціального, медичного страхування, а також страхування відповідальності і фінансових ризиків.
99. Поняття страхового ринку, його організаційна структура.
100. Фінансові інструменти фінансового ринку, їх економічна та правова природа.
101. Міжнародні стандарти розвитку фінансового ринку.
102. Потреба і сутність фінансового менеджменту.
103. Особливості фінансового менеджменту, пов'язані з формою власності й сферою здійснення бізнесу.
104. Об'єкт, мета та завдання фінансового менеджменту.
105. Стратегія й тактика фінансового менеджменту.
106. Функції та механізм фінансового менеджменту.
107. Міжнародні фінанси, їх розвиток та функції.
108. Міжнародні фінанси та їх складові. Світове фінансове середовище та його взаємозв'язок із світовим економічним середовищем.
109. Суб'єкти міжнародних фінансів та їх характеристика.
110. Міжнародне фінансове право.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996.- №30. - С.141.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07. 2010 р. № 2456-VI / електронний ресурс <http://www.rada.gov.ua>
3. Закон України "Про власність" від 7 лютого 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 1. — С. 173—188.
4. Закон України "Про підприємництво" від 7 лютого 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 1. — С. 191—201.
5. Закон України "Про господарські товариства" від 19 вересня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 2. — С. 189—212.
6. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16 квітня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 1. — С. 333—336.
7. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 3. — С. 132—136.
8. Закон України "Про заставу" від 2 жовтня 1992 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 4. — С. 55—70.
9. Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні" від 26 січня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 13.
10. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — №23.
11. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — №18.
12. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" від 30 жовтня 1996 р. // Закони України: В 12 т. — Т. 11. — С 177—188.

13. Закон України "Про лізинг" від 16 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 9—10.
14. Закон України "Про систему оподаткування" від 18 лютого 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — №8.
15. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22 травня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 29.
16. Закон України "Про податок на додану вартість" від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 51.
17. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 24.
18. Закон України "Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування" від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37.
19. Закон України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу паперів в Україні" від 10 грудня 1998 р. // Урядовий кур'єр. — 1997. — 12 грудня. — С 6—10.
20. Закон України "Про державну податкову службу в Україні" від 5 лютого 1998 р. № 83/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 29.
21. Закон України "Про Національний банк України" від 20 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29.
22. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 46—47.
23. Закон України "Про Рахункову палату Верховної Ради України" від 11 липня 1996 р. № 315/96-ВР// Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 43.
24. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" від 2 березня 2000 р. № 1533-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 22.
25. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 51—52.
26. Закон України "Про національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" від 21 грудня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 7.
27. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 17 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001.— №5—6.
28. Закон України "Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 22 лютого 2001 р. № 2272-III // Офіційний вісник України. — 2001. — № 12.
29. Закон України "Про обов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням" від 18 січня 2001 р. №2 2240-111 // Урядовий кур'єр. - 2001. - №38.
30. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12 липня 2001 р. //Урядовий кур'єр. — 2001. — № 154. — С 6—12.
31. Закон України "Про платіжні системи та переказ грошей в Україні" // Урядовий кур'єр. — 2001. — № 84. — С 6—10.
32. Закон України "Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування" від 1 листопада 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — №4.
33. Закон України "Про Державний бюджет України на поточний рік" // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 29. — С 2—10.
34. Закон України "Про господарський кодекс України" // Голос України. — 2003. — № «Фінанси» 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

49—50.

35. Закон України "О налогообложении прибыли предприятий" (с изм. 24 декабря 2002 г. № 349-IV "О внесении изменений в Закон Украины "О налогообложении прибыли предприятий") // Налоги и бухгалтерский учет. — 2003. — 27 января.

36. Закон України "Про іпотеку" // Урядовий кур'єр. - 2003.- № 183.-С.1-12.

37. Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати" // Урядовий кур'єр. — 2003. — № 154. — С 1—12.

38. Закон України "Про податок з доходів фізичних осіб" від 22 травня 2003 р. № 889-IV // Голос України. — 2003. — 22 липня.

39. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок" від 23 лютого 2006 р. // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 37.

40. Указ Президента України "Про Державне казначейство України" від 26 квітня 1995 р. № 335/95 // Діло. — 1995. — №43.

41. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку формування та використання коштів резерву Пенсійного фонду" від 6 травня 2001 р. № 435 // Офіційний вісник України. — 2001. — № 20.

42. Постанова Кабінету Міністрів України "Про впровадження казначейської системи виконання державного бюджету" від 14 січня 1997 р. № 13 // Зібрання законодавства України. — 1997. — №1. — Ст. 10.

43. Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України від 4 квітня 2003 р. // Урядовий кур'єр.— 2003.— №71.

44. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI / електронний ресурс <http://www.rada.gov.ua>

45. Указ Президента України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" від 3 липня 1998 р. № 727/98 // Урядовий кур'єр. — 1998. — № 128.

46. Указ Президента України "Про заходи щодо підвищення ефективності контрольно-ревізійної роботи" від 27 серпня 2000 р. № 1031/2000 .

47. Указ Президента України "Про внесення змін до Указу Президента України від 3 липня 1998 р. № 727 "Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб'єктів підприємництва" // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — №2.

Базова

48. Азаренкова Г. М., Борисенко І. І. Фінанси: практикум. - К.: Знання, 2008.-279с.

49. Білик М.Д., Бабяк Н.Д., Соколова О.Б. Фінанси підприємств: Практикум.-К.: Центр учбової літератури, 2008.-196с.

50. Боди З., Мертон Р. Финансы: Пер. с англ.: Учеб. пособие. -М.:Изд. дом "Вильямс", 2000. – 592 с.

51.Василик О.Д., Василик О.О. Теорія фінансів: Підручник.- К.: НІОМ, 2001.- 416 с.

52. Данілов О. Д., Серебрянський Д. М. Фінанси у запитаннях і відповідях: навч. посіб. - К.: КНТ, 2009.-528с.

53. Заречнев А. М., Малаєва Т. В., Русанова Р.П. Фінанси. Тести та задачі: Навчальний посібник. - Київ: ЦУЛ, 2003.-196с.

54. Історія Європейського Союзу Електронний ресурс.-Режим доступу:<http://euinfo.tut.su/istoriya.htm>.

55. Карлін М. І. Фінанси України та сусідських держав. - К.: Знання, 2007.-323с.

56. Карлін М.І. Європейська інтеграція / М.І. Карлін.- Луцьк: РВВ «Вежа», 2008.-759с.

57. Кремень О. І., Кремень В. М. Фінанси. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012.- 416с.

58. Петленко Ю.В., Рожко О.Д. Місцеві фінанси: Опорний конспект.-К.: Кондор, 2009.- 282с.

59. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник. - К.: Центр Навчальної Літератури, 2004.- 312с.

60. Фінанси для фінансистів [текст]: підручник. / О.А. Шермет, І. В. Дем'яненко, К. В. Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко. - К.: «Центр учбової літератури», 2013.- 612с.

61. Фінанси: курс для фінансистів/ За ред. д.е.н., проф. Буряка П.Ю., д.е.н., проф. Жихор О.Б.-К.: Хай-Тек Прес, 2010.-528с.

62. Фінанси: підручник /за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова-К.: Знання.-2008.- 611с.

63. Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посіб./ За ред. В. І. Оспіщева. - К.: Знання, 2008.-567с.

64. Финансы: Учеб. пособие / Под ред. А.М. Ковалевой. - М.: Финансы и статистика, 2008.- 416с.

65. Фінанси: Навч. посіб. / О. П. Близнюк, Л. І. Лачкова, В. І. Оспіщев та ін.; За ред. В.І. Оспіщева. - К.: Знання, 2006.- 366с.

66. European Union Public Finance. - Luxemburg: Office for Official publications of the EC, 2008.- 427р.

Допоміжна

67. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. - М.: Финансы и статистика, 2003.-800с.

68. Зеліско І. М. Фінансові ресурси інтеграційних аграрних формувань в сучасному вимірі: монографія / І. М. Зеліско – К.: ННЦ ІАЕ. – 2012. – 451 с.

69. Зимовець В.В., Зубик С.П. Фінансове посередництво: Навч. посіб. -К.: КНЕУ, 2005.- 288с.

70. Данілов О. Д., Паєнтко Т. В. Фінанси підприємств у запитаннях і відповідях: навч. посіб. - К.: КНТ, 2009.-272с.

71. Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. - 3-е изд. - К.: Companion Group, 2008.-880с.

72. Унінець-Ходаківська В.П., Вихор О.І., Лятамбор О. А. Ринок фінансових послуг: Підручник.-К.: Кондор, 2009.-484с.

73. Філімоненков О.С., Дема Д.І. Фінанси підприємств: Підручник.- К.: Алерта, 2009.- 496 с.